

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

ЕНЕРГООЩАДНА ЕКОНОМІКА

Підготовки магістра
спеціальності 051 Економіка
освітньо-професійної програми Економіка довкілля і природних ресурсів

Силабус навчальної дисципліни «ЕНЕРГООЩАДНА ЕКОНОМІКА» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», за освітньо-професійною програмою «Економіка довкілля і природних ресурсів».

Розробник: д.е.н., проф. кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Павлов К.В.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

_____ (Якимчук А.Ю.)

Силабус затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та маркетингу

протокол № 1 від 09.09.2022 р.

Завідувач кафедри:

Павлова О.М.

© Павлова О.М., 2022 р.

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 051 «Економіка», «Економіка довкілля і природних ресурсів» Магістр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2022 / 2023
		Семестр 3
		Лекції 20 год.
ІНДЗ: немає		Практичні 20 год.
		Самостійна робота 72 год.
		Консультації 8 год.
Форма контролю: екзамен		
Мова навчання:		Українська

II. Інформація про викладача

Павлов Костянтин Володимирович

д.е.н.,

професор

професор кафедри економіки, підприємництва та маркетингу

Контактна інформація – +380972830808, E-mail: pavlov.kostiantyn@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1.Анотація курсу. Енергоощадна економіка це сукупність галузей господарства, що вивчають і використовують енергетичні ресурси з метою створення, трансформації, передавання і ефективного розподілу енергії. Якісний розподіл енергетичних ресурсів країни, їх раціональне використання, проблеми та труднощі які можуть виникати у даному секторі, усе це включає в себе даний курс.

2.Мета і завдання навчальної дисципліни – формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо обґрунтування закономірностей розвитку, форм, методів та механізмів реалізації енергоощадних технологій у процесі їх інтеграції в сучасні ринкові системи. Окрім того основним завданням даної дисципліни є з'ясування місця енергоощадних технологій в економічній системі, вирішення екологічних проблем функціонування яких визначають тенденції суспільного розвитку та історичний досвід економічного розвитку різних країн світу.

3.Результати навчання (Компетентності)

Загальні компетентності

- ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї, знаходити шляхи їх реалізації (креативність).
- ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК14. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань, виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК15. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Фахові компетентності

- СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.
- СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.
- СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.
- СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.
- СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.
- СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.
- СК15. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту

Програмні результати навчання

- ПРН 1. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
- ПРН 2. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.
- ПРН 3. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.
- ПРН 4. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.
- ПРН 5. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього		Лек.	Практ.	Сам. роб.	Ко-нс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки енергетики							
Тема 1. Предмет і метод і завдання дисципліни	12		2	2	8	1	усне опитування. 4 бали
Тема 2. Головний потенціал енергетики	12		2	4	8	1	усне опитування. 4 бали
Тема 3. Роль оборотного капіталу в енергетичному секторі України	12		2	2	8	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 4. Трудові ресурси енергетичних підприємств	12		4	2	8	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 бали
Разом за модулем 1	48		10	10	32	4	тах 16 балів
Змістовий модуль 2. Комплекс маркетингу на підприємстві							
Тема 5. Собівартість енергетичної продукції	12		2	2	6	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 6. Ціноутворення в системі енергетики	12		2	2	7	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 7 Економічна ефективність господарських заходів в енергетиці	12		2	2	8	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 8. Економічний механізм функціонування електроенергетичних систем	12		2	2	6	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 бали
Тема 9. Досвід зарубіжних партнерів у енергетичному секторі	12		2	2	7	1	усне опитування, ситуаційні

							завдання. 4 бали
Тема 10. Нові шляхи до вдосконалення енергетичної галузі	12		2	2	6	1	усне опитування, ситуаційні завдання. 4 бали
Разом за модулем 2	72		10	10	40	6	max 24 бали
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)							Бал
Модульна контрольна робота							max 60 балів
Всього годин / Балів	120		20	20	72	10	max 100 балів

4. Завдання для самостійного опрацювання

У процесі виконання самостійної роботи студент, використовуючи знання теоретичного матеріалу та набуті прикладні навички за фахом, має продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи і вміння творчо мислити та вирішувати актуальні науково-прикладні завдання. Метою самостійної роботи є набуття студентами практичних навичок щодо засвоєння знань з теорії розвитку інфраструктури енергетичного ринку, управління діяльністю підприємства в галузі енергетики, знати яким чином здійснюється реалізація енергетичних ресурсів, їх оцінка.

Для виконання роботи студент обирає та опрацьовує теоретичне питання.

Теми самостійної роботи

1. Причини високої енергоємності ВВП України
2. Нормативно-правова база яка регулює енергетичний ринок України
3. Види нарахування прогресивної і дегресивної амортизації
4. Структурний аналіз електроенергетичного комплексу України
5. Шляхи покращення електроенергетичного сектору
6. Класифікація та економічне оцінювання природних ресурсів
7. Сутність і принципи використання ресурсів для електроенергетики
8. Відтворення основних фондів
9. Класифікація прискорення оборотності обігових коштів
10. Характеристика та оцінка кадрів енергетичних підприємств
11. Динаміка використання електроенергетичних ресурсів в регіонах
12. Генеральна та галузеві тарифні угоди, колективний договір
13. Особливості формування ефективного функціонування енергетичного сектору
14. Шляхи зниження собівартості енергетичних продуктів
15. Регіональний розвиток міжгалузевих комплексів електроенергетики в Україні
16. Паливно-енергетичний комплекс
17. Фактори впливу на розвиток електроенергетики в Україні

18. Техніко-економічне обґрунтування господарських заходів в енергетиці
19. Визначення заробітної плати робітника при погодинній формі оплати праці
20. Визначення відрядної розцінки за виріб
21. Поняття середньо-спискової чисельності робітників
22. Поняття собівартості продукції енергетичного підприємства
23. Економічні наслідки зниження собівартості продукції енергетичного підприємства
24. Що таке прямі витрати енергетичного підприємства?
25. Що таке непрямі витрати енергетичного підприємства?
26. Що таке змінні витрати енергетичного підприємства?
27. Що таке умовно-постійні витрати енергетичного підприємства?
28. Що називається прибутком енергетичного підприємства?
29. Умови отримання прибутку енергетичного підприємства
30. Визначення рентабельності продукції енергетичного підприємства
31. Шляхи підвищення продуктивності праці енергетичного підприємства

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і семінарські зайняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідувати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. Про відсутність з поважних причин доводити до відома викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Політика щодо академічної доброчесності Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 0,5 бали). Обов'язковою є присутність студента на модульному та підсумковому контролях. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин. Системно і регулярно переглядати лекційний матеріал, працювати з навчальною та науковою літературою. Здавати самостійні роботи та завдання у визначені терміни. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем у друкованому або електронному вигляді виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

V. Підсумковий контроль

На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Питання та форма проведення іспиту повинні бути визначені у силабусі.

Перелік питань на іспит

1. Предмет і завдання курсу Енергоощадна економіка
2. Сучасні тенденції розвитку світової енергетики
3. Особливості енергетичної галузі
4. Основні показники енергетичного розвитку розвинених країн і України
5. Енергоощадна економіка як складова економіки у цілому
6. Основними завданнями дисципліни є
7. Енергія вітру
8. Сонячної енергії
9. Геотермальної енергії
10. Технологічні особливості
11. Внутрішньогалузеві особливості
12. Характер зв'язку з іншими галузями
13. Істотний вплив на навколишнє середовище.
14. До факторів, що визначають рівень споживання паливно-енергетичних ресурсів належать
15. Економіки енергетики
16. До основних макроекономічних показників енергетичного розвитку належать
17. Розкрийте сучасні тенденції розвитку світової енергетики.
18. У чому полягають труднощі сучасного використання альтернативних джерел енергії?
19. Охарактеризуйте особливості енергетичної галузі.
20. Розкрийте фактори, що впливають на рівень споживання ПЕР.
21. Охарактеризуйте основні макроекономічні показники енергетичного розвитку.
22. Охарактеризуйте основні макроекономічні показники енергетичного розвитку України.
23. Розкрийте причини високої енергоємності ВВП України.
24. Основні напрямки аграрної політики при переході до ринку.
25. Формування нових організаційно-правових структур.
26. Організаційні основи підприємств по електрозабезпеченню та електрифікації сільського господарства.
27. Напрямки стратегії і тактики реформи?
28. Організаційні форми власності?
29. Сільськогосподарське акціонерне товариство (САТ)
30. Товариство з обмеженою відповідальністю
31. Організації енергетичного сектора України.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня

75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література

Основна

1. Павлова О.М., Павлов К.В. Сучасний стан та перспективи розвитку відновлювальної енергетики в регіоні. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк. Вежа-Друк. 2020. №1(21). С.22- 31.

2. Павлова О. М., Павлов К. В., Галянт С. Р., Новосад О. В. Інвестиційно-інноваційна спрямованість газорозподільних підприємств регіону. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2020. №1.

3. Дорошенко, В. М. Економічний потенціал енергозбереження: сутність, структура та методи оцінки [Текст] / В. М. Дорошенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2019. – № 2. – С. 88-94. 2.

4.Нараєвський, С. В. Динаміка ефективності роботи вітроенергетики Європейського Союзу [Текст] / С. В. Нараєвський // Інвестиції : практика та досвід. – 2019. – № 9. – С. 18-23. 3. Хренова-Шимкіна, Р. М. Створення незалежної системи сертифікації експертів із енергетичної ефективності будівель [Текст] / Р. М. Хренова-Шимкіна // Інвестиції : практика та досвід. – 2019. – № 7. – С. 134-139.

4. Лазарева, О. В. Розвиток екологічної складової сталого розвитку економіки України [Текст] / О. В. Лазарева, В. А. Рощенко // Інвестиції : практика та досвід. – 2019. – № 8. – С. 19-22. 5.

Оніпко, Олексій ПЕК України: назріла потреба в ефективній модернізації [Текст] / Олексій Оніпко, Борис Коробко // Голос України. – 2019. – № 136 (20 лип.). – С. 4.

6. Сусліков, С. В. Використання модернізованого методу оптимізації цільових споживчих функцій під час обґрунтування застосування технологій нетрадиційної відновлюваної енергетики [Текст] / С. В. Сусліков, О. О. Гаврись, М. А. Усов // Інвестиції : практика та досвід. – 2019. – № 13. – С. 24-29. 7.

7. Зеленко, В. А. Проблема енергоефективності у моделі сталого розвитку України: досвід ЄС [Текст] / В. А. Зеленко, Я. І. Ференчак, Н. М. Зеленко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2019. – № 1. – С. 18-23.

8. Дзядикевич, Ю. В. Зарубіжний досвід у сфері енергозбереження [Текст] / Ю. В. Дзядикевич, І. В. Любезна, В. В. Градовий // Інноваційна економіка. – 2019. – № 1-2. – С. 167-175. 13. Салашенко, Т. І. Енергетика України та світу в умовах пандемії: наслідки та заходи боротьби [Текст] / Т. І. Салашенко // Економіка та держава. – 2020. – № 5. – С. 137-142. 14.

9. Завитій Ольга. Теоретико-організаційні основи проведення енергетичного аудиту в Україні. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах

глобалізації. 2020 Випуск 3-4 с.21-27. 15.

10. Пришляк, Н. В. Розвиток біоенергетики як складова забезпечення енергетичної безпеки України [Текст] / Н. В. Пришляк, В. Л. Курило, В. М. Пришляк // Економіка та держава. – 2020. – № 4. – С. 146-155.